

100 χρόνια από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

/ Ειδήσεις και Ανακοινώσεις / Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Ο ναός του Αγίου Ισαάκ στην Αγία Πετρούπολη πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Πηγή: Getty Images / Fotobank

Φέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια από την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου. Πώς έζησε η Ρωσία τους επτά ειρηνικούς μήνες από την αρχή του 1914 και μέχρι το ξέσπασμα του πολέμου; Σε αυτό αναφέρεται ο ιστορικός Λεβ Λουριέ.

Το 1914 ξεκίνησε ήσυχια. Η προσοχή του ευρωπαϊκού κοινού δεν ήταν στραμμένη στην πολιτική, αλλά στον αθλητισμό. Στο Βερολίνο διεξαγόταν το παγκόσμιο πρωτάθλημα παγοδρομίας ταχύτητας (μεταξύ των νικητών ήταν και ο γνωστός στη Ρωσία αθλητής, Βασίλι Ιπολίτοφ). Η ανδρική ρωσική ομάδα καλλιτεχνικού πατινάζ διαγωνιζόταν στο Χέλσινκφορς (σημερινό Ελσίνκι), ενώ η γυναικεία στο Σαιντ Μόριτς. Η Εθνική ποδοσφαίρου της Ρωσίας έδινε φιλικούς αγώνες στη Νορβηγία και τη Σουηδία.

Στη Ρωσία το κράτος λειτουργούσε σε πλήρη αρμονία, η οικονομία αναπτυσσόταν με πρωτοφανείς ρυθμούς, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αυξανόταν περίπου κατά 10-20% το χρόνο, δηλαδή περισσότερο απ' ό,τι σήμερα στην Κίνα. Ο Αγγλος δημοσιογράφος, Μόρις Μπέρινγκ, έγραφε: «Μάλλον δεν υπήρξε ποτέ εποχή ανάλογη με τη σημερινή, κατά την οποία η Ρωσία να ευημερούσε οικονομικά περισσότερο από ό,τι τώρα, ή που η τεράστια πλειοψηφία του λαού να είχε - φαινομενικά τουλάχιστον- λιγότερους λόγους δυσαρέσκειας».

Ηρεμία πριν τη θύελλα

Ωστόσο, είναι γεγονός ότι η ταξική δομή περιόριζε σημαντικά τις δυνατότητες για κοινωνικές ευκαιρίες. Οι εργάτες ήταν «κλειδωμένοι» σε ένα κοινωνικό γκέτο, από το οποίο δεν υπήρχε τρόπος να αναρριχηθούν. Το προλεταριάτο αισθανόταν καταπιεσμένο. Ο αγρότης ήθελε τη γη των τσιφλικάδων. Οποιαδήποτε αφορμή οδηγούσε σε εξέγερση.

Για τον αυτοκράτορα -κρίνοντας από το ημερολόγιό του- το 1914 άρχισε φυσιολογικά. Τίποτε δεν προκαλούσε ανησυχία. Πολλές φορές ο τσάρος «είχε τη χαρά» να δει τον Γκριγκόρι Ρασπούτιν. Την ημέρα των γενεθλίων του Κάιζερ της Γερμανίας, Βίλχελμ, έπαιρνε πρωινό με το γερμανό πρέσβη.

Ξεκίνησε τη χρονιά του ο Νικόλαος Β΄ στο Τσάρσκογε Σιλό, και στη συνέχεια πήγε στην Κριμαία. «Παρακάμψαμε -έγραφε- πολλά κοπάδια από αιγοπρόβατα ράτσας, αγέλες αλόγων και στο μεσοδιάστημα είδα βόδια, βίσωνες, καθώς και ζέβρες. Είχα ζαλιστεί από τις τόσες εντυπώσεις και την εκπληκτική ποικιλία των ζώων». Από την Κριμαία η τσαρική οικογένεια κατευθύνθηκε στη Ρουμανία, επέστρεψε στο Πέτερχοφ και με τη θαλαμηγό «Σταντάρτ» έπλευσε στις βραχονησίδες και τα φιόρδ της Φιλανδίας.

Ο αυτοκράτορας εργαζόταν πολύ και κατόπιν ευχαριστιόταν τις διακοπές. «Ασχολούμασταν με διάφορα περίπλοκα παζλ από κομματάκια ξύλου -σημείωνε στο ημερολόγιό του- παίζαμε ντόμινο και ζάρια. Το χειμώνα φτιάχναμε με το διάδοχο έναν πύργο από χιόνι στη λίμνη του Τσάρσκογε Σιλό, ενώ το καλοκαίρι στην ίδια λίμνη μαζί με το γιό μου κάναμε μπάνιο τον ελέφαντα. Έκανα καγιάκ, κολυμπούσα, έπαιζα τένις». Κατέγραφε λεπτομερώς το κυνήγι: «Τριάντα τρεις φασιανοί, 22 πέρδικες και κουνέλια, σύνολο 56». Τα βράδια παρακολουθούσε οικογενειακώς «εύθυμο και ενδιαφέροντα κινηματογράφο».

Στην αγορά της Αγίας Πετρούπολης ήταν στη μόδα οι κοκορομαχίες. Να πώς τις περιγράφει: «Οι κόκορες, μόλις συναντιόνταν ρίχνονται ο ένας στον άλλο, ραμφίζονται με μανία και παλεύουν με τα πόδια και φτερά μέχρι ο ένας απ' τους δυο να πέσει ματωμένος, ή να τρέξει ντροπιασμένος να σωθεί. Το αφεντικό του νικητή κερδίζει εκείνη τη μέρα μέχρι 10-15 ρούβλια».

Μέσα σε αυτά τα 200 χρόνια που πέρασαν από την εποχή του Μεγάλου Πέτρου η χώρα, η οποία δεν διέθετε ζωγραφική, λογοτεχνία, θέατρο, συμφωνική μουσική και μπαλέτο, έφτασε και ξεπέρασε την Ευρώπη. Τον καιρό του Αλεξάνδρου Β΄ η Δύση

αναγνώρισε τη ρωσική μουσική και την πρόζα. Με την εμφάνιση του Στανισλάβσκι οι Δυτικοί σκηνοθέτες άρχισαν να κοιτούν με φθόνο προς τη Μόσχα. Ο Ντιάγκιλεφ έκανε γνωστό στον κόσμο το ρωσικό μπαλέτο. Το 1914, ήταν το αποκορύφωμα αυτής της πολιτιστικής απογείωσης. Στην πρώτη γραμμή τώρα, ήταν οι χορευτές, οι ποιητές και οι ζωγράφοι.

Οι φουτουριστές βρίσκονταν στον κολοφώνα της δόξας τους, κάτι σαν τις σημερινές Pussy Riot. Κάθε ποιητική βραδιά τελείωνε με ένα σκάνδαλο: «Και αν σήμερα εγώ ένας άξεστος Ούννος δεν θελήσω να σας καλοκαρδίσω, και ευθύς γελάσω και σας φτύσω, κατάφατσα σας φτύσω. Είμαι ο κομιστής των ανεκτίμητων λέξεων, εγώ ο άσωτος και ο ακόλαστος», είχε γράψει ο Μαγιακόφσκι.

Η λάβα κόχλαζε

Μετά το 1917 πολλοί έψαχναν και έβρισκαν προάγγελους της φοβερής καταστροφής που τους βρήκε. Αρκεί να υπενθυμιστεί η κατάσταση που επικρατούσε στους δρόμους της Αγίας Πετρούπολης τον Ιούλιο του 1914, όταν πίσω από την έξωθεν εντύπωση της τάξης, κόχλαζε ήδη η λάβα.

Ο σοφός πρώην υπουργός Εσωτερικών, Πιοτρ Ντουρνοβό, προειδοποιούσε τον αυτοκράτορα: «Ο αγρότης ονειρεύεται να του χαρίσουν ξένη γη, ο εργάτης να του παραδώσουν όλο το κεφάλαιο και τα έσοδα του εργοστασιάρχη, αυτή είναι λαχτάρα τους. Αρκεί μόνο να διαδοθούν ευρέως αυτά τα συνθήματα στο λαό, αρκεί μόνο η κυβερνητική εξουσία να αφήσει ανεξέλεγκτη την προπαγάνδα προς αυτή την κατεύθυνση, και η Ρωσία θα βυθιστεί στην αναρχία».

Στις επτά Ιουλίου του 1914 κατέβηκαν σε απεργία 10 χιλιάδες άτομα, στις δέκα είχαν γίνει ήδη 135 χιλιάδες. Το κύριο αίτημα ήταν, «Κάτω η απολυταρχία!». Η απεργία της δεκάτης Ιουλίου κορυφώθηκε με αναταραχές και μαζική βία. Οι «ταραξίες» κατά το καθεστώς, η «εργατική τάξη» για τον Λένιν, διέκοψαν στην πόλη την κυκλοφορία του τραμ. Στη Λίγκοβκα -κεντρικό τομέα της Αγ. Πετρούπολης- λιθοβολήθηκε μέχρι θανάτου ο ελεγκτής του τραμ. Τέθηκαν εκτός λειτουργίας 200 από τα 600 βαγόνια. Το τραμ ήταν το μοναδικό συγκοινωνιακό μέσο στην Πετρούπολη που είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν οι εργάτες. Τα εργοστάσια σταμάτησαν εντελώς να λειτουργούν, ενώ ήταν αδύνατο να φτάσει κανείς σε αυτά έτσι κι αλλιώς.

Η αστυνομία δεν προκαλούσε πια φόβο, και οι διαδηλωτές συμπλέκονταν ανοικτά, με κάθε ευκαιρία, με τους αστυνομικούς. Ιστορικοί πιστεύουν ότι, αν οι βουλευτές

της Δούμας υποστήριζαν τους απεργούς, τότε ίσως οι πολιτικές αλλαγές στη Ρωσία να μην ήταν τόσο αιματηρές και να μην είχαν τέτοιες συνέπειες, όπως συνέβη το 1917. Επίσης, μπορεί η Ρωσία να μην είχε εμπλακεί στον πόλεμο.

Στις 25 Ιουλίου ο Νικόλαος Β΄ έγραψε στο ημερολόγιό του: «Την Πέμπτη το βράδυ η Αυστρία επέδωσε τηλεσίγραφο στη Σερβία, στο οποίο οι οκτώ απαιτήσεις κρίνονται ως μη αποδεκτές για ένα κυρίαρχο κράτος. Η προθεσμία του έληξε σήμερα στις 6 το πρωί. Σε εμάς, όλοι γι' αυτό το θέμα συζητούν». Ύστερα από κάποιο δισταγμό, πήρε τελικά την απόφαση. Η Ρωσία -ιστορική σύμμαχος της Σερβίας- επέδωσε τηλεσίγραφο στην Αυστρία. Το Βερολίνο υποστήριξε τη Βιέννη. Ύστερα από μία εβδομάδα η Γερμανία κήρυξε τον πόλεμο στη Ρωσία, και 10 ημέρες μετά, ο πόλεμος έγινε παγκόσμιος.

Το πρωτότυπο άρθρο βρίσκεται [στην ιστοσελίδα Ogoniok](#).

Λεβ Λουριέ, Ogoniok

Πηγή: rbth.gr